

Socialförvaltningen
Jennifer Gavin Hagelin

Socialnämnden

Svar på Remiss av Utkast till lagrådsremiss För barns rättigheter och trygghet - En ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga

Ärendet

Danderyds kommun är remissinstans för utkast till lagrådsremiss för barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga, S2025/02039. Danderyds kommun har ombetts att senast den 19 januari 2026 inkomma till socialdepartementet med remissvar.

I lagrådsremissen föreslås den nuvarande lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska ersättas av en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga samt en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården.

Socialnämndens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna remissvaret och överlämna det till Socialdepartementet.

Bakgrund

Förslaget innebär att den nuvarande lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska ersättas av en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga samt en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården.

Förslagen syftar till att åstadkomma en modern, tydlig och överskådlig lagstiftning som utgår från barnet som egen rättighetsbärare och som svarar mot de behov av skydd och stöd som barn och unga har i dag.

Barnrättsperspektivet föreslås stärkas genom bland annat genom att barns och ungas rättigheter samlas i ett eget kapitel i lagarna. Vidare föreslås rätten till offentligt biträde förtydligas och utökas.

I den nya lagen om omhändertagande för vård av barn och unga föreslås en ny grund för omhändertagande för vård på grund av anknytning för att åstadkomma ökad trygghet och stabilitet för barn som är placerade i familjehem. I detta syfte föreslås det också bli möjligt att i vissa fall avvisa en vårdnadshavares begäran om att ett omhändertagande ska upphöra. För att omhändertaganden bättre ska svara mot barns och ungas behov av skydd och vård föreslås också att förutsättningarna för vilka förhållanden i hemmet och vilka beteenden som kan utgöra grund för ett omhändertagande för vård ska justeras och kompletteras i vissa avseenden.

Socialförvaltningen

Jennifer Gavin Hagelin

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Socialnämndens utredning

Det kan konstateras att förslaget i den del som avser förslag om ny lag om omhändertagande för vård av unga innebär att stora delar av nuvarande bestämmelser överförs oförändrade till den nya lagstiftningen.

De delar som för socialtjänstens praktiska tillämpning innebär förtydligande förändringar redogörs det för nedan:

Rekvisiten för att omhändertas med stöd av LVU på grund av omständigheter i hemmet föreslås kompletteras till viss del i syfte att modernisera nuvarande rekvisit för att bättre spegla dagens förhållanden. Exempelvis föreslås rekvisitet "*negativ social kontroll*" läggas till i uppräknningen kring vilka förhållanden i hemmet som kan utgöra grund för omhändertaganden för att bättre inkludera situationer som avser påtryckningar, kontroll, hot eller tvång som systematiskt begränsar ett barns livsutrymme, eller vid upprepade tillfällen hindrar barnet att göra självständiga val om sitt liv och sin framtid. Uttrycket "*brister i omsorgen*" föreslås kompletteras och ersättas med "*brister i omsorgen om barnets grundläggande behov*". Tillägget ska förstås som barns rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran enligt 6 kap. 1 § FB vilket innebär ett tydliggörande om att bestämmelsen omfattar såväl brister i den materiella och känslomässiga omsorgen som brister vad gäller trygghet, vägledning och uppfostran. Vidare föreslås rekvisitet "*otillbörligt utnyttjande*" ersättas med "*utnyttjande och exploatering sexuellt*" för att tydliggöra rekvisitets faktiskt tillämpning. Även rekvisitet "*annat förhållande i hemmet*" ersätts med formuleringen "*något annat skadligt förhållande*" även detta för att förtydliga den faktiska tillämpningen att avse andra skadliga förhållanden än de som tidigare nämnts i bestämmelsen.

Vad gäller grunderna för att omhändertas med stöd av LVU på grund av eget beteende föreslås rekvisitet "*socialt nedbrytande beteende*" kompletteras med "*något annat destruktivt beteende*" och rekvisitet "*missbruk av beroendeframkallande medel*" ersättas med "*skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel*" samt kompletteras med läkemedel och dopningsmedel.

Det föreslås vidare att det klart ska framgå av den nya lagen att en sammantagen bedömning av de olika riskfaktorerna kan göras vid ett omhändertagande för vård. Syftet med en sådan bestämmelse är att framhäva vikten av en helhetssyn vid bedömningen av människors individuella behov och förutsättningar.

Av utredningen framgår det vidare att det bör införas en möjlighet för att ett omhändertagande ska kunna fortsätta även om de förhållanden som ursprungligen låg till grund för omhändertagandet inte längre finns kvar. Därför föreslås det att en ny grund för omhändertagande ska införas. Det föreslås därmed att barn som placerats i familjehem på grund om

Socialförvaltningen

Jennifer Gavin Hagelin

förhållanden i hemmet och som fått sådan anknytning till familjehemmet att en återförening med vårdnadshavarna inte skulle vara förenligt med barnets bästa ska kunna fortsatt omhändertas. Syftet med denna bestämmelse är att säkerställa barnets behov av stabilitet och kontinuitet.

Vidare föreslås en ny lag ska ersätta den nuvarande lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) i de delar som rör särskilda befogenheter på de särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse ansvarar för. Lagen ska innehålla bestämmelser om de särskilda befogenheter som får användas inom den statliga barn- och ungdomsvården och nuvarande bestämmelser om särskilda befogenheter samt handläggningen av dessa ärenden och mål ska föras över till den nya lagen.

Socialnämndens bedömning

Socialnämnden i Danderyds kommun välkomnar förslaget att nuvarande lag om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska ersättas av en ny lag. Den nu gällande lagen som trädde i kraft den 1 juli 1990 och som till stora delar bygger på 1980 års lag (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga och som genom åren på flera sätt ändrats för att anpassas till samhällsutvecklingen har gjort lagen svår att överblicka i praktiken. Att strukturera upp och modernisera lagstiftningen i enlighet med förslaget bedöms utgöra en god grund för att säkerställa en rättssäker tillämpning av lagens intentioner.

Vidare delar socialnämnden utredningens förslag om att den nya lagen ska ha ett starkt barnrättsperspektiv och att bestämmelserna i den nya lagen ska utgå från barnet som rättighetsbärare.

Socialnämnden ställer sig positiv till förslaget att inrätta en ny lag som reglerar de särskilda befogenheter som får användas inom den statliga barn- och ungdomsvården som Statens institutionsstyrelse ansvarar för. Att separera dessa bestämmelser från lag om särskilda bestämmelser om vård och unga (LVU) kommer skapa en tydligare tillämpning och ge en mer lättöverskådlig lagtext att ta till sig för socialtjänstens medarbetare.

Sammanfattningsvis anser socialnämnden att den sociala barn- och ungdomsvården behöver vara i fas med samhällsutvecklingen och erbjuda barn och unga säker och kvalitativ vård. Att barn och unga kan omhändertas för vård utan samtycke utgör en väsentlig del av det skydd samhället kan bistå utsatta barn och unga med, men är samtidigt en mycket ingripande åtgärd. Kraven på kvalitet och rättssäkerhet måste ställas högt. Socialnämnden bedömer att förslaget ger en bättre och mer lättöverskådlig tillämpning av en komplex och viktig lagstiftning och ställer sig därmed bakom förslaget.

Konsekvenser för barn och unga

Förslaget om den nya lagstiftningen har som mål att ge en ökad tydlighet och transparens vid prövningen av om omhändertagande för vård ska

Datum
2025-12-02**Diarienummer**
SN 2025/0176

Socialförvaltningen
Jennifer Gavin Hagelin

inledas. Detta bedöms ge en ökad rättssäkerhet för både barn och unga samt deras vårdnadshavare. Förslagen syftar också till att stärka barnrättsperspektivet och öka barns och ungas möjligheter till delaktighet och inflytande vilket bedöms utgöra en positiv konsekvens för barn och unga.

Ekonomiska konsekvenser

Det framgår av förslaget att den nya lagen om omhändertagande för vård av barn och unga, som föreslås ersätta lagen (1990:52) om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) syftar till att göra lagstiftningen tydligare, träffsäkrare och mer överskådlig och att detta i sig bör kunna bidra till ökad rättssäkerhet som i sin tur bör inverka positivt på samhällsekonomin. Å andra sidan framförs att förslagen leder till ökade kostnader för kommunerna och för staten. Det anförs att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas för de kostnader som följer av nya skyldigheter och ambitionshöjningar.

Åsa Lundgren
Socialdirektör

Jennifer Gavin Hagelin
Kvalitet och utvecklingschef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Svar på Remiss av Utkast till lagrådsremiss För barns rättigheter och trygghet - En ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga

Expedieras
Socialdepartementet